

2026 E-KPSS

ENGELLİ KAMU PERSONELİ SEÇME SINAVI

TEK KİTAP KONU ANLATIMLI

Aktivasyon Kodu Burada!

Dijital eğitim platformu
için karekodu okutunuz

www.datakpss.com

Kitap içinde verilen aktivasyon kodunu girerek dijital eğitim platformuna ücretsiz sahip olacaksınız.

E-KPSS TEK KİTAP KONU ANLATIMI

Editör

Turgut MEŞE

Yazar

Komisyon

©

Bütün hakları Editör Yayınevine aittir.
Yayınevinin izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının
elektronik, mekanik yollarla ya da fotokopi yoluyla basımı,
çoğaltılması ve dağıtımı yapılamaz.

Sertifika No

40447

ISBN

978-605-280-401-8

Sayfa Tasarımı

Editör Dizgi Grafik

Kapak Tasarımı

Editör Grafik Tasarım

Baskı ve Cilt

Data Dijital Matbaacılık

ANKARA

İLETİŞİM

İvedik Organize Sanayi Matbaacılar Sitesi

1518 Sok. Mat-Sit İş Merkezi No:2/20

Yenimahalle / ANKARA

Tel: 0 312 384 20 33 - 0 505 925 57 81

Fax: 0312 342 23 58

www.editoryayinevi.com

İÇİNDEKİLER

TÜRKÇE

► SÖZCÜKTE VE SÖZ ÖBEKLERİNDE ANLAM	6
► CÜMLEDE ANLAM VE CÜMLE YORUMU	15
► ANLATIM ÖZELLİKLERİ	25
► PARAGRAF	33
► SES BİLGİSİ	44
► YAZIM KURALLARI	52
► NOKTALAMA İŞARETLERİ	65
► EKLER / SÖZCÜKTE YAPI	76
► SÖZCÜK TÜRLERİ	86
► (İSİM SOYLU SÖZCÜKLER)	86
► FİİLLER - EK FİL - FİLİMSİ	99
► CÜMLENİN ÖGELERİ	111
► FİLDE ÇATI	115
► CÜMLE TÜRLERİ	119
► ANLATIM BOZUKLUĞU	123
► SÖZEL MANTIK	128

MATEMATİK

► TEMEL KAVRAMLAR VE İŞLEM YETENEĞİ	142
► SAYI BASAMAKLARI VE TABAN ARİTMETİĞİ	164
► BÖLME-BÖLÜNEBİLME - EBOB-EKOK	170
► RASYONEL SAYILAR - BASİT EŞİTSİZLİKLER - MUTLAK DEĞER	183
► ÜSLÜ SAYILAR	197
► KÖKLÜ SAYILAR	202
► ÇARPANLARA AYIRMA	207
► ORAN-ORANTI - BİRİNCİ DERECE DENKLEMLER	211
► PROBLEMLER	221
► KÜMELER	256
► İŞLEM - MODÜLER ARİTMETİK	265
► FONKSİYONLAR	272
► PERMÜTASYON - KOMBİNASYON - OLASILIK	278
► SAYISAL MANTIK	290

GEOMETRİ

► DOĞRULAR VE ÜÇGENLER	302
► ÇOKGENLER - DÖRTGENLER	328
► ÇEMBER VE DAİRE	343
► KATI CİSİMLER	351
► ANALİTİK GEOMETRİ	357

TARİH

► İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK TARİHİ	366
► TÜRK İSLAM TARİHİ	381
► AVRUPA TARİHİ	408
► OSMANLI TARİHİ	417
► OSMANLI KÜLTÜR VE MEDENİYETİ	442
► XX. YÜZYILDA OSMANLI DEVLETİ	465
► KURTULUŞ SAVAŞI HAZIRLIK DÖNEMİ	481
► KURTULUŞ SAVAŞI MUHAREBELER DÖNEMİ	494
► ATATÜRK İLKE VE İNKILAPLARI	508
► ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKALARI	528
► ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ	535

COĞRAFYA

► TÜRKİYE'NİN COĞRAFİ KONUMU	560
► TÜRKİYE'NİN YERYÜZÜ ŞEKİLLERİ	568
► TÜRKİYE'NİN İKLİMİ VE BİTKİ ÖRTÜSÜ	589
► TÜRKİYE'DE NÜFUS VE YERLEŞME	600
► TÜRKİYE'DE TARIM, HAYVANCILIK VE ORMANCILIK	614
► TÜRKİYE'DE MADENCİLİK, ENERJİ KAYNAKLARI VE SANAYİ	632
► TÜRKİYE'DE ULAŞIM, TİCARET VE TURİZM	642
► TÜRKİYE'NİN COĞRAFİ BÖLGELERİ	655

VATANDAŞLIK

► TEMEL HUKUK BİLGİLERİ	668
► ANAYASAL KAVRAMLAR VE TÜRK ANAYASA TARİHİ	678
► 1982 ANAYASASI'NA GİRİŞ - TEMEL HAK VE ÖDEVLER	686
► YASAMA	694
► YÜRÜTME	702
► YARGI	709
► İDARE HUKUKU	717
► TÜRKİYE'NİN İDARİ YAPISI	724
► İNSAN HAKLARI	732
► ULUSLARARASI VE ULUSAL KURULUŞLAR	740
► GENEL KÜLTÜR	746

TÜRKÇE

SÖZCÜKTE VE SÖZ ÖBEKLERİNDE ANLAM

SÖZCÜKTE ANLAM

Bir dilde, belli bir anlamı ya da görevi olan en küçük ses birimine sözcük (kelime) denir. Her sözcüğün bir anlamı ve cümlede üstlendiği bir görevi vardır. Anlamlı sözcükler bir işi, hareketi, durumu, duyguyu, düşünceyi, soyut ya da somut bir varlığı ifade ederken görevli sözcükler diğer sözcükler arasında çeşitli anlam ilgileri kurarak bunların cümle içinde kullanılmalarına yardımcı olur.

Örnekler

- yaz, gitmek, oyun, dünya, konu, oynamak, sağlık, mavi, koyun, ülke, felsefe, film, kuru → anlamlı sözcükler
- ama, fakat, lakin, ile, ve, veya, veyahut, çünkü, hem, ya da, ise için, kadar, meğer, gibi → görevli sözcükler

NOT

- Görevli sözcükler cümle içerisinde, genellikle edat ya da bağlaç görevindedir.

Sözcükler, bulundukları cümleye göre değişik anlam ve görevler kazandıklarından farklı başlıklar altında ele alınır.

ÇOK ANLAMLILIK

Sözcüklerin kullanıldıkları cümleye göre farklı anlamlara gelmelerine sözcükte çok anlamlılık denir.

Sözcükler ilk oluşumlarında bir varlık, kavram ya da eylemi karışırken bazıları, zamanla yeni anlamlar kazanarak çok anlamlı ifadeler hâline gelir.

Örnekler

- Kapının altından sızan esinti çocukları hasta edecek. → (İnce aralıklardan veya gözeneklerden az miktarda ve belli olmadan yavaş yavaş akmak)
- Basına sızan bu haber, gündemi uzun süre meşgul edecektir. → (Gizli tutulan haber, sır vb. şeyler duyulmak, yayılmak)
- Kaşla göz arasında bahçeye sızdı. → (Gizlice, haber vermeden gitmek, sıvışmak)
- İçtiği o son bardak ıhlamurdan sonra masada öylece sızdı. → (Kendinden geçerek uyuyakalmak)
- Karargaha sızan çetelerin, savaşın seyrine etkisi büyüktü. → (Düşman mevzileri arasına gizlice girmek ve ilerlemek)

Bu cümlelerde “sızmak” sözcüğü, beş farklı anlamda kullanılmıştır.

Önemli Bilgi

- Bir sözcüğün çok anlamlı olma durumu, cümledeki kullanımından ve diğer sözcüklerle olan anlam ilişkisinden anlaşılır.

Örnek Soru

- Maviş, biraz havalanıp kendine geldikten sonra mutfağa kadar uçtu.
- Çaydanlıktaki su kaynaya kaynaya uçtu gitti, bir bardak çay içemedik.
- Güneşte kalan sofra bezinin rengi uçmuştu, gerçek rengi seçilemiyordu.
- Mümtaz Amca'nın yüzünde çocukça ifadeler uçuyordu.
- Yurt dışından gelen akrabalarımız, yarın akşamüzeri evlerine uçuyorlar.

Numaralanmış cümlelerde “uçmak” sözcüğü kaç farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

Çözüm

Numaralandırılmış cümlelerde “yaşamak” sözcüğü şu anlamlarda kullanılmıştır:

- Hareketli kanatları yardımıyla havada yol almak
- Buhar durumuna geçmek
- Rengi solmak
- Belirmek
- Hava yolu ile gitmek

“Uçmak” sözcüğü, 5 farklı anlamda kullanılmıştır.

GERÇEK ANLAM (TEMEL ANLAM)

Bir sözcüğün, söylendiğinde akla gelen ilk anlamına ya da sözlükte ilk sırada yer alan anlamına gerçek anlam denir. Buna temel anlam veya sözlük anlamı da denir.

Örnekler

- Ağır paketi taşımakta zorlanıyorum. tartıda çok çeken
- Elbiseleri kuruydu ancak ayakları sıırılsıklamdı. suyu, nemi olmayan

TÜRKÇEDE SESLER

Türkçede dilin en küçük birimi olan sesler, ünlüler ve ünsüzler olmak üzere iki ana başlığa ayrılır.

ÜNLÜLERİN NİTELİKLERİ

Ses yolunda bir engele çarpmadan çıkan sese ünlü denir. Türkçede sekiz ünlü harf vardır: **a, e, ı, i, o, ö, u, ü**.

- Ünlüler şu şekilde sınıflandırılır:

Dilin Durumuna Göre: İkiye ayrılır:

Kalın Ünlüler: a, ı, o, u   İnce Ünlüler: e, i, ö, ü

Dudakların Durumuna Göre: İkiye ayrılır:

Düz Ünlüler: a, e, ı, i   Yuvarlak Ünlüler: o, ö, u, ü

Ağzın Açıklığına Göre: İkiye ayrılır:

Geniş Ünlüler: a, e, o, ö   Dar Ünlüler: ı, i, u, ü

- Ünlülerin niteliklerini aşağıdaki gibi tablolaştırarak akılda daha kalıcı hâle getirebiliriz

	DÜZ		YUVARLAK	
	Geniş	Dar	Geniş	Dar
Kalın	a	ı	o	u
İnce	e	i	ö	ü

ÜNSÜZLERİN NİTELİKLERİ

Ses yolunda bir engele çarparak çıkan seslere ünsüz denir. Türkçede yirmi bir ünsüz harf vardır: **b, c, ç, d, f, g, ğ, h, j, k, l, m, n, p, r, s, ş, t, v, y, z**.

- Ünsüzler ses tellerinin titreşime uğrayıp uğramamalarına göre sınıflandırılır:

Yumuşak Ünsüzler: Ses tellerinin titreşmesiyle oluşan ünsüzlerdir: b, c, d, g, ğ, j, l, m, n, r, v, y, z.

Sert Ünsüzler: Ses telleri titreşmeden oluşan ünsüzlerdir: ç, f, h, k, p, s, ş, t.

	SÜREKSİZ	SÜREKLİ
Sert	p, ç, t, k	f, h, s, ş
Yumuşak	b, c, d, g	ğ, j, l, m, n, r, v, y, z

ÜNLÜ UYUMLARI

BÜYÜK ÜNLÜ UYUMU

Bir kelimenin ilk hecesinde kalın bir ünlü (a, ı, o, u) bulunuyorsa diğer hecelerindeki ünlüler de kalın, ince ünlü (e, i, ö, ü) bulunuyorsa diğer hecelerindeki ünlüler de ince olur. Türkçedeki bu duruma büyük ünlü uyumu denir.

Örnekler

- kır - lan - gıç → (kalın - kalın - kalın)
- a - ra - ba - cı → (kalın - kalın - kalın - kalın)
- ba - yın - dır → (kalın - kalın - kalın)
- göz - lük - çü → (ince - ince - ince)
- bi - le - zik → (ince - ince - ince)
- pen - ce - re → (ince - ince - ince)

Bu kelimeler, büyük ünlü uyumuna uyan kelimelerdir.

! Önemli Bilgi

- Türkçe bir sözcük büyük ünlü uyumuna uymak zorundadır. Bir sözcük büyük ünlü uyumuna uymuyorsa büyük bir ihtimalle Türkçe değildir.

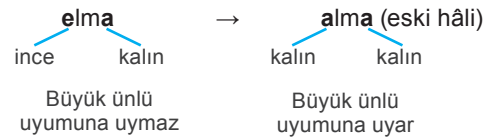
Örnek

- "Otomobil, televizyon, telefon" sözcükleri büyük ünlü uyumuna uymaz. Bu sözcükler Türkçe sözcükler değildir.

- Büyük ünlü uyumuna aykırı olan Türkçe kelimelerin de var olduğu unutulmamalıdır. Bu sözcükler ilk oluşumlarına göre değişime uğradıklarından uyuma aykırılık gösterirler.

Örnekler

- elma (alma), anne (ana), kardeş (karındaş), hangi (kangı)

- Ekler büyük ünlü uyumuna göre ses değişimine uğrar. Ancak bazı ekler bu kurala uymaz ve eklendikleri kelimeler de büyük ünlü uyumuna aykırı olur.

SÖZEL MANTIK

Mantık, doğru düşünme sanatı olarak tanımlanır. Sınavlarda kullanılan sözel mantık kavramı ise okuduğunu anlama, akıl yürütme, analiz yapabilme ve çıkarımlarda bulunabilmektir. Bu konuya dair hazırlanan sorular, mantıksal akıl yürütmeye yardımcı olurken zekâyı da geliştirir. Ayrıca problem çözme becerisi kazandırma, olay ve durumlar arasında ilişki kurmayı sağlama, muhakeme yeteneği kazanma ve paragraf sorularını daha hızlı çözme gibi katkıları da vardır.

NEDEN SÖZEL MANTIK DENİLMEKTEDİR?

- Bağlantılı sorular şeklinde ve her sınavda (KPSS için) 3 veya 4 soru şeklinde oluşturulan bu sorulara sözel mantık soruları denilmesinin sebebi, bu soruların doğru düşünmeye yönelik hazırlanmış olmaları ve akıl yürütme becerisini ölçmeleridir.

SÖZEL MANTIK SORULARININ ANALİZİ

- Genelden özele yöntemiyle hazırlanan sözel mantık soruları; metin (açıklama) kısmı, önermeler kısmı ve soru kısmı olmak üzere üç bölümden oluşur.

Metin Kısmı: Sorunun giriş kısmıdır ve kurgusal bir gerçekliği dile getirir. Kişiler, mekânlar, sıralama ölçütleri, sorunun çözümüne dair yöntemin belirlenmesine yönelik bilgiler bu kısımda yer alır. Bu kısım okunurken köşeye alınacak küçük notlar, soruların çözümünde zamandan tasarruf etmeyi sağlayacaktır.

Önermeler Kısmı: Sorunun çözümünü sağlayacak bilgilerin yer aldığı ve asıl ipuçlarını barındıran kısımdır. Metin kısmında verilen kurguya dair sınırların belirlendiği bölümdür. Bu bölümde kesin yargıların yanında ihtimalli durumlar da yer alır. İhtimalli durumların yer aldığı öncüllere dikkat edilmelidir. Sorunun çözümü için yapılacak bir şema veya tabloya, ilk olarak bu kısımda yer alan kesin yargılar yazılmalıdır.

Soru Kısmı: Verilen kurgusal duruma dair istenilenin yer aldığı bölümdür. Bilgiyi kullanabilme, analiz ve sentez yapabilme ön plandadır. Bu kısımda yer alan “kesinlikle, kesin olarak” ifadelerine dikkat edilmelidir.

Sorularda Kullanılan Bazı Unsurlar

Kişiler	Yerler	Zaman	Yönler	İlişkiler	Nesneler
• Faruk	• Türkiye	• Yıllar	• Doğu / Batı	• Arkadaşlık	• Kitaplar
• Berna	• İstanbul	• Aylar	• Kuzey / Güney	• Evlilik	• Vitaminler
• Öğretmen	• Okul	• Günler	• Aşağı / Yukarı	• Akrabalık	• Meyveler
• Öğrenci	• Müze	• Saatler	• Sağ / Sol	• Kardeşlik	• Araçlar
• Mühendis ...	• Festivaller ...	• Dakikalar ...	• Ön / Arka ...	• İş ...	• Yakıtlar ...

MANTIK SORULARINDA KULLANILAN TEMEL KAVRAMLAR

Önerme: Doğruluğu ya da yanlışlığı ispatlanabilen bilgileri ifade eden cümle veya cümlelerdir.

Çıkarım: Verilen önermelerin doğru ya da yanlış olma durumlarının değerlendirilerek yeni bilgiler elde etmektir.

Akıl yürütme: Önermelere dikkat ederek verilen bilgileri yorumlamak, çıkarımda bulunmaktır.

Muhakeme: Akıl yürütme yoluyla var olan sorun(lar)a çözüm bulmak için çıkarımlarda bulunmaktır.

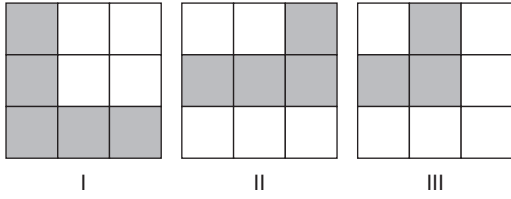
Öncül: Sorularda verilen önermelerden her biridir. Sorunun çözümüne dair ipuçlarının yer aldığı kısımdır.

MATEMATİK

9 – 10. soruları aşağıda verilen bilgilere göre birbirinden bağımsız olarak cevaplayınız.

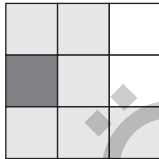
Yukarıda gösterilen karesel şekiller birer cam parçasıdır. Her bir şeklin bazı bölgeleri griye boyanmıştır.

Bu karesel şekillerden herhangi ikisi veya üçü üst üste döndürülmeden yerleştirildiğinde gri olan bölgeler daha koyu, şeffaf olan bölmeler şeffaf zıt renkli olan bölmeler ise açık gri olarak görünmektedir.

9. I ve III numaralı karesel şekiller üst üste yerleştirildiğinde koyu gri olan kaç tane küçük karesel şekil vardır?

- A) 1   B) 2   C) 3   D) 4   E) 5

Çözüm

I ve III

10. II ve III üst üste konduğunda oluşan koyu gri kare sayısı a ,
I ve II üst üste konduğunda oluşan şeffaf kare sayısı b 'dir.

Buna göre $a + b$ kaçtır?

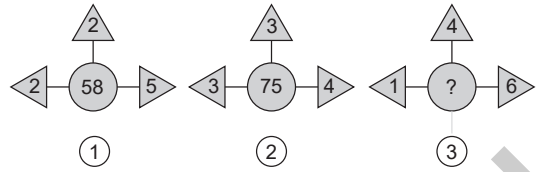
- A) 2   B) 3   C) 4   D) 5   E) 6

Çözüm

[illegible]

Cevap: B

11.

Yukarıda verilen 1, 2 ve 3. şekillerde üçgen içinde yazılan sayılar ile daire içinde yazılan sayı arasında bir kural vardır.

Buna göre 3. şekildeki ? kaçtır?

- A) 128   B) 134   C) 148   D) 152   E) 164

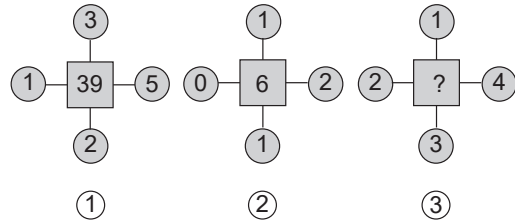
Çözüm

①'de $(2^2 + 5^2) \times 2 = 58$

②'de $(3^2 + 4^2) \times 3 = 75$

③'de de $(1^2 + 6^2) \times 4 = 148$ 'dir.

12.

Yukarıda gösterilen ①, ② ve ③ şekillerdeki daireler ile

ortada bulunan karede yazan sayılar arasında bir kural vardır.

Buna göre ③. şekildeki karede yazan sayı kaçtır?

- A) 28   B) 30   C) 34   D) 38   E) 42

Çözüm

[illegible]

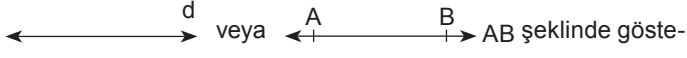
Cevap: B

GEOMETRİ

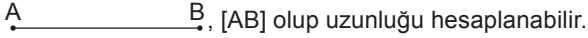
DOĞRULAR VE ÜÇGENLER

Nokta: Geometrik manadaki nokta tam olarak tanımlanamasa da basitçe ifade etmek gerekirse kalemin kâğıtta bıraktığı ize denir. “.” şeklindedir. Büyük harfle isimlendirilir.

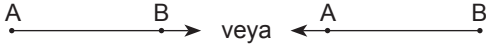
Doğru: Aynı doğrultuda bulunan noktalar kümesidir.

 veya AB şeklinde gösterilir. Uzunluğu sonsuzdur.

Doğru Parçası: Doğru üzerindeki herhangi iki nokta arasındaki parçadır.

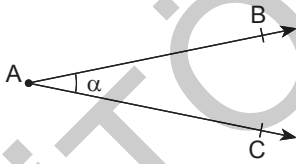
 , [AB] olup uzunluğu hesaplanabilir.

İşin: Bir taraftan kapalı bir taraftan açık doğrunun parçasıdır.

 veya şeklinde gösterilir. Uzunluğu sonsuzdur.

AÇI VE AÇI ÇEŞİTLERİ

Açı: Başlangıç noktası aynı olan iki ışının kolları arasında kalan bölgeye denir.

[AB ve [AC'nin başlangıç noktası A'dır.

Bu iki ışının arasında kalan;

$m(\widehat{BAC}) = \alpha$ bir açıdır.

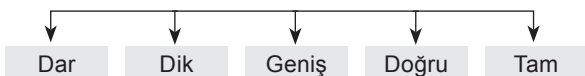
$m(\widehat{BAC})$ = “BAC açısının ölçüsü” anlamına gelir.

NOT

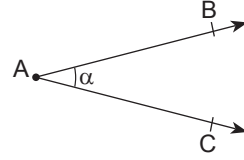
Açı ölçü birimi derecedir. “°” ile gösterilir.

Açı Çeşitleri

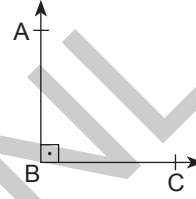
Açı Çeşitleri

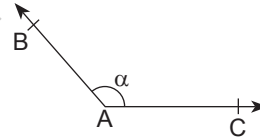
Dar Açı: Ölçüsü 0° den büyük 90° den küçük olan açılardır.

Dik Açı: Ölçüsü 90° olan açılardır.

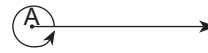
Geniş Açı: Ölçüsü 90° den büyük, 180° den küçük olan açılardır.

Doğru Açı: Ölçüsü 180° olan açılardır.

Tam Açı: Ölçüsü 360° olan açılardır.

TÜMLER VE BÜTÜNLER AÇI

Tümler Açı: Ölçüleri toplamı 90° olan açılara birbirinin tümleri denir.

30° nin tümleri = $90^\circ - 30^\circ = 60^\circ$ dir.

45° nin tümleri = $90^\circ - 45^\circ = 45^\circ$ dir.

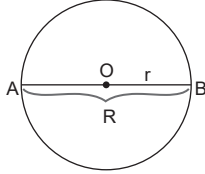
5° nin tümleri = $90^\circ - 5^\circ = 85^\circ$ dir.

NOT

α 'nın tümleri $90 - \alpha$ 'dır.

ÇEMBER VE ÇEMBERİN ELEMANLARI

- Bir düzlemde sabit bir noktaya eşit uzaklıkta bulunan noktalar kümesine çember denir.
- Sabit noktaya çemberin merkezi denir. "O" veya "M" ile gösterilir.

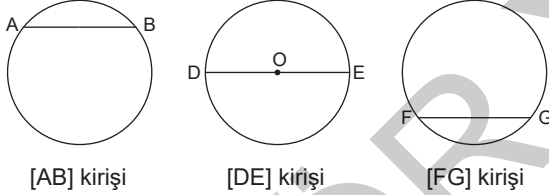

O çemberin merkezidir.

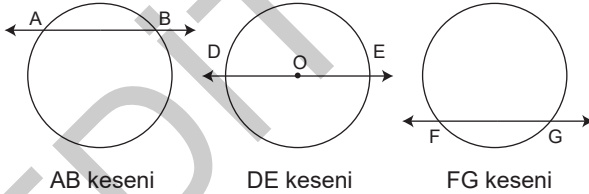
$|OA| = |OB| = r$ çemberin yarıçapıdır.

$|AB| = 2r = R$ çemberin çapıdır.

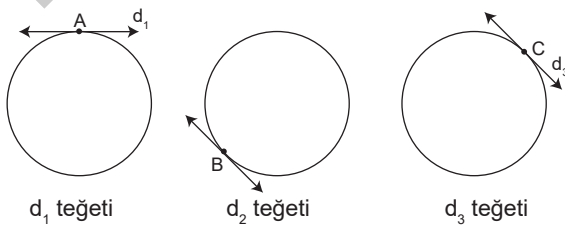
- Çember ile iki noktada kesişen ve çember içinde olan doğru parçasına kiriş denir.

- Çember ile iki noktada kesişen doğruya kesen denir.

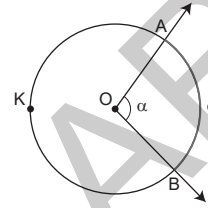
- Çember ile bir noktada kesişen doğruya teğet denir.

ÇEMBERDE YAYLAR VE OLUŞAN AÇILAR

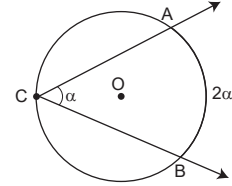
- Merkezi çemberin merkezinde olan açıya merkez açı denir.
- Merkez açısının ölçüsü gördüğü yayın ölçüsüne eşittir.

$$m(\widehat{AOB}) = m(\widehat{AB})$$

- Köşesi çember üzerinde olan açıya çevre açı denir.
- Çevre açının ölçüsü gördüğü yayın ölçüsünün yarısına eşittir.

$$m(\widehat{ACB}) = \frac{m(\widehat{AB})}{2}$$

Örnek Soru

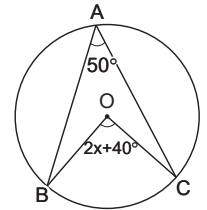
O çemberin merkezi

$$m(\widehat{BAC}) = 50^\circ$$

$$m(\widehat{BOC}) = 2x + 40^\circ$$

ise x kaç derecedir?

- A) 60   B) 50   C) 45   D) 35   E) 30

Çözüm

$$m(\widehat{BC}) = 2 \cdot 50^\circ = 100^\circ$$

$$m(\widehat{BC}) = 2x + 40^\circ$$

$$100^\circ = 2x + 40^\circ$$

$$\Rightarrow x = 30^\circ \text{ olur.}$$

Örnek Soru

A(3,4) ve B(5,6) noktasından geçen doğrunun denklemi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) $y-x-1=0$ B) $y+x=0$ C) $y+x+1=0$
D) $y-x+2=0$ E) $y=2x$

Çözüm

$$m = \frac{y_2 - y_1}{x_2 - x_1} = \frac{6 - 4}{5 - 3} = \frac{2}{2} = 1$$

O halde;

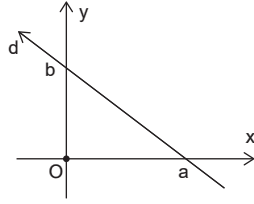
$$y-4 = 1(x-3) \Rightarrow y-4 = x-3 \Rightarrow y = x+1 \Rightarrow y-x-1 = 0 \text{ 'dır.}$$

EKSENLERİ KESTİĞİ NOKTALARI
BİLİNER DOĞRU DENKLEMİ

Doğru Denklem:

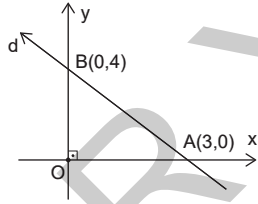
d doğrusunun denklemi:

$$\frac{x}{a} + \frac{y}{b} = 1 \text{ şeklindedir.}$$

Örnek Soru

Yandaki koordinat sistemine göre d doğrusunun denklemi nedir?

- A) $4x-3y=12$ B) $4x+3y=0$ C) $4x+4y-12=0$
D) $3x-4y-12=0$ E) $4x+3y-12=0$

Çözüm

$$\frac{x}{3} + \frac{y}{4} = 1 \Rightarrow 4x + 3y - 12 = 0$$

İKİ DOĞRUNUN BİRBİRİNE GÖRE
DURUMLARI

$a_1x+b_1y+c_1=0$ ve $a_2x+b_2y+c_2=0$ doğruları verilsin.

- $\frac{a_1}{a_2} = \frac{b_1}{b_2} = \frac{c_1}{c_2}$ ise doğrular paraleldir.
- $\frac{a_1}{a_2} = \frac{b_1}{b_2} = \frac{c_1}{c_2}$ ise doğrular çakışık.
- $\frac{a_1}{a_2} \neq \frac{b_1}{b_2}$ ise doğrular tek noktada kesişir.

Örnek Soru

$3x+y-4=0$ doğrusu ile $6x+ky-5=0$ doğrusu birbirine paralel ise k kaçtır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

Çözüm

İki doğru birbirine paralel ise;

$$\frac{a_1}{a_2} = \frac{b_1}{b_2} \neq \frac{c_1}{c_2} \text{ olmak üzere;}$$

$$\frac{3}{6} = \frac{1}{k} \Rightarrow k = 2 \text{ olur.}$$

NOT

- $d_1: a_1x+b_1y+c_1=0$
 $d_2: a_2x+b_2y+c_2=0$
- $m_1 \cdot m_2 = -1$ ise doğrular dik kesişir.
- $m_1 = m_2$ ise doğrular paraleldir.

Örnek Soru

$d_1: 3x+4y-7=0$ ve $d_2: mx-2y+5=0$ denklemleri ile verilen doğrular birbirine dik ise m kaçtır?

- A) $\frac{11}{3}$ B) 3 C) $\frac{8}{3}$ D) $\frac{7}{3}$ E) 2

Çözüm

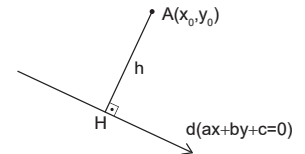
$$md_1: \frac{-3}{4} \quad md_2: \frac{-m}{-2} = \frac{m}{2} \Rightarrow md_1 \cdot md_2 = -1$$

$$\frac{-3}{4} \cdot \frac{m}{2} = -1 \Rightarrow m = \frac{8}{3} \text{ olur.}$$

BİR NOKTANIN BİR DOĞRUYA UZAKLIĞI

$A(x_0, y_0)$ noktasının

d: $ax+by+c=0$

$$\text{Doğrusuna olan uzaklığı } h = \frac{|ax_0 + by_0 + c|}{\sqrt{a^2 + b^2}}$$

TARİH

ORTA ÇAĞ'DA AVRUPA

- Orta Çağ Kavimler Göçü (375) ile başlayıp, İstanbul'un Fethi (1453) ile sona erer.

KİLİSE VE PAPALIK

- Roma İmparatorluğu'nun yıkılması ile kilise ve papanın etkinliği artmıştır.
- Merkezi Roma'da olan Katolik ve merkezi İstanbul'da olan Ortodoks olarak Hristiyanlık ikiye ayrılmıştır.
- Katolik mezhebi ilk havari Petrus tarafından kurulmuştur.
- Papaların dinden çıkarma yetkisine "afaroz", bir ülkeyi kralıyla birlikte afaroz etmesine "enterdi" denirdi. Endüljans ise para karşılığında günahların affedilmesiydi.
- Kilisenin etkisiyle Avrupa'da skolastik düşünce hakimdi. Skolastik düşünce Orta Çağ Avrupasında kilisenin öğretilerini içeren ve aynı zamanda bilim ve deneyi red eden bir anlayıştı.

FEODALİTE (DEREBEYLİK)

- Toprağı ve üzerinde yaşayan köylüleri tek bir kişinin malı sayan sisteme derebeylik denir.
- Feodalite ilk olarak Fransa'da ortaya çıkmıştır.
- Feodalite düzeninde halkı himaye eden kişilere "süzeren" himaye edilen halka "vasal" köle statüsündekilere "serf" adı veriliirdi.
- Feodalite sistemi Haçlı Seferleri, barutun ateşli silahlarda kullanılması ve güçlü orduların kurulmasıyla yıkılmıştır.

HAÇLI SEFERLERİ

- Avrupalıların XI. yüzyıl sonları ile XIII. yüzyıl sonları arasında Müslümanların elinde bulunan Hristiyanlarca kutsal kabul edilen Kudüs ve çevresini almak için düzenledikleri seferlere Haçlı Seferleri denir.

Haçlı Seferleri'nin Sebepleri

- Hristiyanlarca kutsal sayılan Kudüs'ü ele geçirmek
- Malazgirt Savaşı'nın kazanılması
- Türklerin Anadolu'ya hakim olmalarından duyulan endişe
- Bizans'ın Avrupa'dan yardım istemesi
- Anadolu'nun zenginliklerini ele geçirmek istemeleri
- Türkleri Anadolu'dan atmak istemeleri
- İpek ve Baharat yollarını ele geçirmek istemeleri
- Fransa'da ortaya çıkan Kluni Tarikatı'nın Hristiyanları Müslümanlara karşı kıskırtması
- Papa ve din adamlarının nüfuzlarını arttırmak istemeleri

I. Haçlı Seferi: I. Kılıç Arslan haçlılara karşı mücadele etti. İznik Bizans tarafından alındı. Fatımilerden Kudüs'ü alan Haçlılar burada Latin Krallığı'nı kurdu. Başarılı olan tek Haçlı Seferi'dir.

II. Haçlı Seferi: Sultan Mesut başarı sağladı. Selçuklu ordusu haçlılara büyük kayıplar verdi. Bu sefere ilk defa kral ve imparatorlar katılmıştır.

III. Haçlı Seferi: Selahattin Eyyübi'nin, Hittin Savaşı'nda (1187) Kudüs'ü ele geçirmesi III. Haçlı Seferi'ne neden olmuştur. Bu seferde Selahattin Eyyübi başarılı olmuştur.

IV. Haçlı Seferi: Haçlılar İstanbul'da bir Latin Krallığı kurdu. Bunun üzerine Bizanslılar İzmir ve Trabzon'da kendi devletlerini kurdular.

Haçlı Seferleri'nin Sonuçları

- Hristiyanların, Haçlı Seferleri'nde başarı kazanacaklarını söyleyen kiliseye ve din adamlarına olan güvenleri azaldı.
- Hristiyanlarca kutsal kabul edilen yerler, yine Müslümanların elinde kaldı.
- Katolik ve Ortodoks kiliseleri arasındaki farklılıklar, daha belirgin hâle geldi.
- Avrupa ile Ön Asya ülkeleri arasındaki ticaret daha da gelişti.
- Akdeniz'de ticaret gelişti. Bunun sonucu olarak Marsilya, Venedik ve Cenova limanları önem kazandı.
- Anadolu'daki şehirler başta olmak üzere, birçok Türk İslam şehri Haçlılar tarafından yakılıp yıkılarak büyük zararlar gördü.
- Haçlı Seferleri sırasında ticari faaliyetlerde bulunan Venedik ve Cenevizlilerin ekonomik gücü arttı.
- Anadolu'nun Türkleşmesi gecikti.
- Haçlı Seferleri'ne katılan soyluların ve şövalyelerin bir kısmı öldü. Geriye dönenler ise eski itibar ve güçlerini kaybettiler. Bu nedenle, Avrupa'da feodalite (derebeylik) zayıfladı.
- Kralların ve imparatorların gücü arttı.
- Bizans, Anadolu'daki bazı yerleri geri aldıysa da Haçlıların müdahaleleri sonucunda merkezî otoritesini belli bir süre yitirdi.
- Haçlılara karşı büyük başarılar elde eden Türklerin, İslam dünyasındaki güçleri ve saygınlıkları arttı.
- Avrupalılar, Doğu'da gördükleri kâğıt, matbaa, barut, pusula, yel değirmeni gibi birçok aracı ülkelere götürdüler ve kullanmaya başladılar.
- Batılı ülkeler halı, ipek ve pamuklu kumaş dokumacılığını öğrendiler.
- Doğu'nun bilim ve kültürü Haçlı Seferleri sırasında Avrupa'ya taşındı.

TEST 1

SORULAR

OSMANLI TARİHİ

1. Osmanlı Devleti'nin I. Murat Dönemi'nde başlattığı Balkanlarda yaşayan Hristiyan ailelerin çocuklarının alınarak eğitime tabi tutulup yönetimde ve orduda değerlendirildiği uygulamaya verilen ad aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Veraset B) İltizam C) Dirlik
D) Devşirme E) Beşik Uleması

2. XIV. yüzyılda Balkanlarda büyük bir siyasi gücün olması;

- I. Osmanlı Devleti'nin Balkanlarda ilerlemesi,
II. Balkanlarda siyasi haritanın değişmesi,
III. Avrupa'da feodalitenin yaygınlaşması

gelişmelerinden hangilerine ortam oluşturduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

3. Osmanlı Devleti'nde,

- I. yaya ve müselleme ordusunun kurulması,
II. Fransa'ya kapitülasyon verilmesi,
III. beylikten devlete geçilmesi

gelişmelerinden hangileri Orhan Bey Dönemi'ne aittir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) I, II ve III

4. Türkiye Selçuklu Devleti'nin yıkılış sürecine girmesiyle beylikler, bulundukları bölgelerde bağımsızlıklarını ilan ettiler. Ancak Osmanlı Devleti siyasi birliği sağlamak için beyliklerin birçoğunu kendi hakimiyetine aldı.

Kuruluş Dönemi'nde beyliklerin tekrar kurulmasına sebep olan gelişme aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Osmanlı Devleti'nin Balkan fetihlerine öncelik vermesi
B) Venediklilerle yapılan ilk deniz savaşının kaybedilmesi
C) İstanbul kuşatmasının başarısızlıkla sonuçlanması
D) II. Murat'ın tahttan çekilmesi
E) Timur'la yapılan Ankara Savaşı'nın kaybedilmesi

5.

- I. İstanbul'un fethedilmesi
II. İkinci Kosova Savaşı'nın kazanılması
III. Kardeş katlinin yasallaşması

Yukarıdaki gelişmelerden hangileriyle Osmanlı Devleti Balkanları kesin olarak Türk yurdu hâline getirmiştir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

6.

- I. Rumeli Hisarı'nın yapılması
II. Tımar sisteminin uygulanmaya başlanması
III. Divan toplantılarına padişahın başkanlık yapması

Yukarıdaki gelişmelerden hangilerinin Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Dönemi'nde meydana geldiği savunulabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

TRABLUSGARP SAVAŞI (1911-1912)

Nedenleri

- İtalya'nın gelişmiş sanayisi için ham madde ve pazar arayışı
- Trablusgarp'ın İtalya'ya yakın olması
- Osmanlı'nın güçsüz olması
- İtalya'nın 1856'daki Habeşistan başarısızlığını telafi etmek istemesi
- İtalya'nın, Trablusgarp'ın işgali için Avrupa devletlerinin onayını alması
- İtalya'nın, Trablusgarp'ın uygarlıkta geri bırakıldığı ve burada yaşayan İtalyanlara katı davranıldığı iddiası

NOT

- 1909 yılında Rusya ile imzalanan Racconigi Antlaşması ile İtalya Trablusgarp'a çıkarma yapacak, buna karşılık İtalya'da Rusya'nın Boğazlardaki çıkarlarına dokunmayacaktır.

Gelişmeler

- Mısır'ın İngiltere'nin elinde olması ve donanmanın Haliç'te çürümeye terk edilmiş olmasından dolayı bölgeye Osmanlı Devleti yardım gönderememiştir.
- İtalya 1911'de Trablusgarp'ta harekete başlamış ve Derne, Tobruk, Homs ve Bingazi gibi yerleri işgal etmiştir.
- İşgal sonucu Milli Müdafaa Komitesi kurulmuş ve bölgeye gönüllü subaylar gönderilmiştir.
- Bu subaylar; Enver Paşa (Hamdi takma adıyla) Bingazi'ye, Mustafa Kemal (Gazeteci Şerif unvanıyla) Kurmay binbaşı rütbesiyle Tobruk, Derne'ye, Neşet Paşa Trablus'a gitti.
- Ayrıca Fethi Bey, Fuat Bey, Rauf Bey, Ali Çetinkaya ve Nuri Bey'ler de bu mücadelede yer aldı.

Trablusgarp Savaşı'nda Mustafa Kemal

- Enver Paşa Bingazi'de, Mustafa Kemal Tobruk ve Derne'de başarılı oldular.
- Bu gelişmeler üzerine İtalya Osmanlı'yı barışa zorlamak için Çanakale Boğazı'nı ablukaya almış, On İki Ada'yı işgal etmiş, Beyrut Limanı'na saldırmıştır.
- Balkan Savaşı'nın da başlaması üzerine Osmanlı Devleti barış istemek zorunda kaldı ve 15 Ekim 1912'de Uşi Antlaşması'nı imzaladı.
- Uşi Antlaşması'na göre;
  - Trablusgarp, İtalya'ya bırakılacak
  - On İki Ada ve Rodos Balkan Savaşları sonuçlanana kadar geçici olarak İtalyanlara bırakılacak
  - Trablusgarp halkı dini bakımdan Osmanlı halifesine bağlı kalacak
  - İtalya diğer devletlerin onaylaması hâlinde kapitülasyonların kaldırılmasına karşı çıkmayacak.
  - İtalya, Trablusgarp'ın Düyun-u Umumiye'ye olan borcu üstlenecek

Önemi:

- Osmanlı Kuzey Afrika'daki son toprak parçasını kaybetti.
- Dünya tarihinde ilk kez uçak kullanıldı.
- Mustafa Kemal'in sömürgecilğe karşı ilk savaşı olup Binbaşı'lığa terfi etti.

I. BALKAN SAVAŞI (1912)

- Balkan devletlerinin Osmanlı'yı Balkanlardan atmak istemesi, İngilizlerin Reval Görüşmeleri'nde Rusların Balkanlara yerleşmesine ses çıkarmaması ve Rusların kışkırtmaları sonucu Karadağ'ın Yenipazar'a saldırmasıyla savaş başlamıştır.
- Osmanlı Bulgaristan, Yunanistan, Sırbistan ve Karadağ ile savaşmıştır.
- Bu savaşta Rauf (Orbay) Bey, Hamidiye Kruvazörü olarak önemli başarılar elde etti. Ancak Yunanlıların Ege Adalarını almasına engel olamadı.
- Bu başarısından dolayı Rauf Bey **Hamidiye Kahramanı** olarak anılmaktadır.
- Osmanlı hazırlıksız yakalandığı savaşta hiçbir varlık gösteremedi ve barış antlaşması imzalamak zorunda kaldı.

Osmanlı Devleti'nin Yenilme Sebepleri

- Ordunun siyasete karışması ve bu durumun savaş sırasında emir komuta zincirine yansması
- Savaş öncesinde askerlerin bir kısmının terhis edilmesi

TEST

1

SORULAR

XX. YÜZYILDA OSMANLI DEVLETİ

1. I. Dünya Savaşı'nda gizli anlaşmalarla Osmanlı toprakları parçalanırken gelişen olaylar bu anlaşmalarda değişikliği zorunlu hâle getirmiştir.

Aşağıdakilerden hangisinin Osmanlı Devleti'ne ait toprakların paylaşımında değişikliğe gidilmesinde etkili olduğu savunulabilir?

- A) ABD'nin savaşa katılması
- B) İtalya'nın anlaşma devletleri yanında savaşa girmesi
- C) Çarlık Rusya'sının Bolşevik İhtilali'nden sonra savaştan çekilmesi
- D) Osmanlı Devleti'nin Mondros Ateşkes Antlaşması'nı imzalaması
- E) Goben ve Breslav gemilerinin Rus limanlarını bombalaması

2. XX. yüzyılın başlarında yaşanan Trablusgarp Savaşı ile Osmanlı Devleti Kuzey Afrika'daki son toprağını da kaybetmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi bu savaşın sebepleri arasında gösterilemez?

- A) İtalya'nın sömürgecilik yarışında geç kalması
- B) İtalya'nın Habeşistan'da aldığı yenilgiyi telafi etmek istemesi
- C) İtalya'nın İngiltere'ye gücünü ispat etmek istemesi
- D) Bölgenin savunmasız olması
- E) Trablusgarp'ın İtalya'ya yakın olması

3.

- I. Ümmetçilik
- II. Türkçülük
- III. Âdem-i Merkeziyetçilik

I. Dünya Savaşı'nda Hicaz ve Yemen'in Osmanlı Devleti'nden ayrılması yukarıdaki fikir akımlarından hangilerinin önemini kaybettiğini gösterir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) II ve III

4. I. Dünya Savaşı sonunda toplanan Paris Barış Antlaşması'nda Osmanlı Devleti'yle herhangi bir antlaşmanın imzalanmaması aşağıdakilerden hangisinin göstergesidir?

- A) Azınlıklara gereken hakların verilmediğinin
- B) İmparatorluk sınırlarının çok geniş olduğunun
- C) Batılı devletlerin çıkar çatışması yaşadığının
- D) Anadolu halkının işgallere tepki gösterdiğinin
- E) Yunanistan'ın sonradan savaşa katıldığının

5.

- I. Balkanlar
- II. Arap Yarımadası
- III. Orta Doğu

Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı'nda yukarıdaki bölgelerin hangilerinde toprak kaybı yaşamıştır?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve III
- E) II ve III

6. Suriye Cephesi'nde İngilizlerle çarpışan Mustafa Kemal'in Türk ordusunu Halep'in kuzeyine çekmesinde;

- I. Arapların İngilizlerle iş birliği yapması
- II. İtilaf Devletleri arasındaki askeri yardımı kesmek istemesi
- III. Türk nüfusunun daha fazla olduğu yerde savunma yapmak istemesi

durumlardan hangilerinin etkili olduğu savunulabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve III
- E) II ve III

XX. YÜZYIL BAŞLARINDA DÜNYA

I. DÜNYA SAVAŞI'NIN SİYASİ VE EKONOMİK SONUÇLARI

II. Dünya Savaşı'na Sebep Olan Stratejik ve Emperyalist Rekabet

- I. Dünya Savaşı'nın çıkmasında;
  - ▶ Milliyetçilik akımı
  - ▶ Sanayi İnkılabı'nın doğurduğu sömürgecilik yarışı
  - ▶ Ham madde ve pazar arayışı
  - ▶ Devletler arası bloklaşma
  - ▶ Silahlanma yarışı neden olmuştur.
- Savaşın sonucunda bazı devletler parçalanmış, yeni ulusal devletler kurulmuştur.
- Tank, savaş gemisi, bombardıman uçakları ve kimyasal silahların kullanılması dünya petrol tüketiminin eskiye oranla daha da artmasına yol açmış, bu durum da petrole bağlı dış politikanın doğmasına neden olmuştur.
- Orta Doğu petroleri bir anda İngiliz, Fransız ve ABD çıkarlarının çatıştığı bir savaş alanına dönmüştür.
- I. Dünya Savaşı'nın sonunda galip devletlerin düzenlediği Paris Barış Konferansı'nda büyük devletler arasında ortaya çıkan fikir ayrılıkları devam ederken ABD'nin izlediği **Yalnızlık Politikası** onu her türlü uluslararası iş birliğinden uzaklaştırmıştır.

Paris Konferansı (18 Ocak 1918)

- Konferans I. Dünya Savaşı'nı kesin olarak bitirmek ve bozulan dengeyi yeniden kurmak amacıyla toplanmıştır.
- Konferansta alınan kararlarda etkili olan devletler; İngiltere, Fransa, ABD, İtalya ve Japonya'dır.
- Konferansta devletlerin beklentileri şöyle idi: **ABD**; Milletler Cemiyeti'nin kurulmasını sağlayarak yalnızlık politikasına dönmek, **İtalya**; Avusturya ve Anadolu'dan bazı topraklar almak, **Japonya**; Çin'den toprak almak, **İngiltere ve Fransa**; mandater yönetimler kurarak sömürgeci çıkarlarını korumak ve Almanya'yı etkisiz hâle getirmekti.
- Konferansın sonucunda Almanya ile **Versay**, Avusturya ile **Saint Germain**, Macaristan ile **Nöyyi** Bulgaristan ile **Triya-non** antlaşmaları imzalandı.
- Osmanlı Devleti ile yapacakları barış antlaşması ise aralarında çıkan görüş ayrılığı nedeniyle sonraya bırakıldı.
- Yenilen devletlerden toprak alınmayacağına dair ilkeye uyulmadı ve yenilen devletlerden topraklar alınarak başka ülkelere verildi.

- Paris Barış Konferansı'nda oluşturulan uluslararası ortam kalıcı bir barışın sağlanmasına imkân vermedi.
- Barış Konferansı I. Dünya Savaşı'nı başlatan nedenleri ortadan kaldırmadı.
- Almanya ile yapılan Versay Antlaşması ağır şartlar oluştuyordu.
- Bu antlaşmaya göre Almanya savaşın tek sorumlusu ve savaş suçlusu ilan ediliyordu.
- Antlaşma maddeleri savaşta büyük kayıplar yaşamış olan Almanya için tam bir yıkım oldu.
- Bu antlaşma II. Dünya Savaşı'nın çıkmasında önemli etkenlerden biri olmuştur.
- ABD Milletler Cemiyeti'nin kurulmasından sonra Monroe Doktrini adı verilen yalnızlık politikası çerçevesinde kendi kıtasına yöneldi ve cemiyete üye olmadı.

NOT

Monreo Doktrini

- ABD Başkanı James Monreo tarafından 1823'te yayımlanan, ABD dış politikasının esaslarını belirleyen belgedir. 1940 yılına kadar sürdürdüğü bu doktrine göre ABD, Avrupa'daki olaylara karışmamayı ve kendi içinde güçlenmeyi amaçlamıştır.

SOVYET SOSYALİST CUMHURİYETLER BİRLİĞİ (SSCB), ORTA ASYA'DAKİ TÜRK DEVLET VE TOPLULUKLARI

ÇARLIK RUSYA'NIN YIKILIŞI VE SSCB'NİN KURULUŞU

- SSCB; Rus Çarlığı'nın 1917'deki Büyük Ekim Devrimi'yle (Bolşevik İhtilali) yıkılmasından sonra aynı topraklar üzerinde kurulan ve 1991'e kadar varlığını sürdüren devlettir.
- I. Dünya Savaşı yıllarında Rusya'da hayat şartlarının ağırlaşması sonucunda Petersburg'da kadın işçilerin başlattığı grev kısa bir sürede devrime dönüştü.
- Lenin'in önderliğindeki Bolşevikler barış, toprak ve ekmek vadederek yönetimi ele geçirdiler (Ekim 1917).
- Lenin 3 Mart 1918'de Brest-Litovsk Antlaşması'nı imzalayarak savaştan çekildi. Ardından savaşın olumsuz etkilerini silmek için NEP (Novaya Ekonomiçeskaya Politika) adı verilen yeni ekonomi politikasını ilan etti (1921).
- Yönetimde de eski Rus İmparatorluğu federasyona dönüştürüldü ve devlet 1 Ocak 1923'te Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği (SSCB) adını aldı.

TEST 1

SORULAR

ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ

1. Kuzey Atlantik İttifakının kurulmasına aşağıdaki devletlerden hangisinin izlediği politika neden olmuştur?

- A) Fransa
- B) Sovyetler Birliği
- C) Japonya
- D) İngiltere
- E) Almanya

2. Aşağıdakilerden hangisi I. ve II. Dünya Savaşı arasındaki dönemde de gerçekleşen olaylardan biri değildir?

- A) İtalya'da Faşizm
- B) Almanya'da Nasyonal Sosyalizm
- C) 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı
- D) Japonya'nın Uzak Doğu'ya Yayılımı
- E) Yalta Konferansı

3. II. Dünya Savaşı sırasında (28 Kasım – 1 Aralık 1943) ABD (Roosevelt), İngiltere (Churchill) ve Sovyet Rusya'nın (Stalin) bir araya gelerek oluşan, savaşın ve savaşın sonraki düzenin İkinci Cephe ile ilgili olarak Türkiye'nin de savaşa katılması gerektiği konularının ele alındığı toplantı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tahran Konferansı
- B) Quebec Konferansı
- C) Yalta Konferansı
- D) Moskova Konferansı
- E) Potsdam Konferansı

4.

- Savaşın sonra toprak kazanılmayacaktır.
- Uluslar kendi geleceklerini kendileri sağlayacaktır.
- Deniz ve okyanuslarda ticaret serbestliği olacaktır.
- Uluslararası iş birliği gerçekleştirilecek, barış ve güvenlik sağlanacaktır.

Verilen maddeler aşağıdakilerden hangisinin içeriğinde yer almaktadır?

- A) Atlantik Bildirisi
- B) San Francisco Konferansı
- C) Casablanca Konferansı
- D) Washington Konferansı
- E) Tahran Konferansı

5. Üç büyüklerin (ABD, İngiltere, Rusya) bir araya gelerek II. Dünya Savaşı sonrası dünyanın alacağı düzen üzerinde durdukları hatta Montreux (Montrö) Boğazlar Sözleşmesi'nin Rusya lehine değiştirilmesine karar verdikleri toplantı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Qubec Konferansı
- B) Postdam Konferansı
- C) Yalta Konferansı
- D) Tahran Konferansı
- E) Adana Konferansı

6. Aşağıdakilerden hangisi Gorbaçov'un "açıklık ve yeniden yapılanma" politikalarını uygulama sebeplerinden biri değildir?

- A) Gorbaçov'un ülke ekonomisini canlandırma ve güçlendirme isteği
- B) Sosyalist Blok içinden gelen özgürlük isteği
- C) SSCB içindeki muhalefet partilerinin ve sivil toplum örgütlerinin baskıları
- D) SSCB sanayisinde üretimi artırarak halkın refah düzeyini yükseltme isteği
- E) Gorbaçov'un sosyalizmi güçlendirme isteği

COĞRAFYA

TÜRKİYE'NİN COĞRAFİ KONUMU

COĞRAFİ KONUM

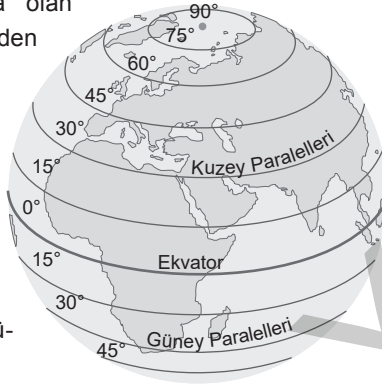
Dünya üzerinde bir yerin Ekvator'a, başlangıç meridyenine ve coğrafi unsurlara göre belirlenen konumuna o yerin coğrafi konumu denir. Coğrafi konum; matematik ve özel konum olmak üzere ikiye ayrılır.

MATEMATİK KONUM (MUTLAK KONUM)

- Bir yerin Ekvator'a ve başlangıç meridyenine göre konumudur.
- Matematik konum; enlemler ve boylamlar yardımıyla belirlenir.

Paralel Daireleri (Enlem)

- Bir noktanın Ekvator'a olan uzaklığının açı cinsinden değerine enlem denir.
- Başlangıç paraleli Ekvator'dur. Ekvator aynı zamanda en büyük paralel dairesidir (40.076 km).
- Kutuplara gidildikçe paralellerin boyları küçülür.
- 90° kuzeyde, 90° güneyde olmak üzere 180 paralel dairesi vardır.
- İki paralel arası uzaklık 111 km'dir.
- 90° paraleli nokta hâlinindedir.

Enlemin Etkileri

- Güneş ışınlarının düşme açısına bağlı olarak sıcaklık kutuplara doğru azalır.
- Çizgisel dönüş hızı Ekvator'dan kutuplara doğru azalır.
- Tan (doğuş) ve gurup (batış) süreleri kutuplara gidildikçe uzar.
- Yer çekimi kutuplara gidildikçe artar.
- Gece ve gündüz süreleri kutuplara doğru artar.
- Cisimlerin gölge boyları kutuplara gidildikçe uzar.
- Güneşin öğle vakti ulaşabileceği yükselti kutuplara doğru sürekli düşer.
- Güneş ışınlarının geliş açısına bağlı olarak farklı iklim kuşakları oluşur.

NOT

- Güneş ışınlarının düşüş açıları enleme göre değişir; ancak yer şekillerine, mevsime ve günün saatine bağlı olarak da Güneş ışınlarının düşüş açısı değişmektedir.

- Enleme bağlı olarak iklimin değişmesi kutuplara doğru gidildikçe aşağıdakilerin de değişmesine sebep olur:
  - ▶ Bitki örtüsü
  - ▶ Nüfus ve yerleşme
  - ▶ Yetiştirilen tarım ürünleri
  - ▶ Ekonomik faaliyetler
  - ▶ Akarsu rejimleri
  - ▶ Deniz suyunun sıcaklık ve tuzluluğu
  - ▶ Hayvan toplulukları
  - ▶ Tarım, orman ve yerleşmenin üst sınırı ile kalıcı kar alt sınırı üst enlemlere gittikçe yerleşme sınırı alçalır.

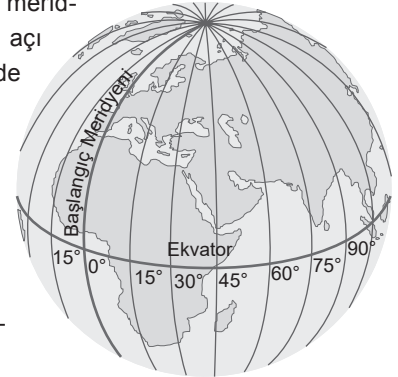
NOT

Aynı enlem ya da paralel üzerinde bulunan noktaların;

- Ekvator'a uzaklıkları
- Çizgisel hızları
- Yer çekimleri
- Güneş ışınlarını alma açıları
- Gece ve gündüz süreleri
- Gece - gündüz arasındaki süre farkları
- Güneşin doğuş ve batış süreleri aynıdır.

MERİDYEN (BOYLAM)

- Bir noktanın başlangıç meridyenine olan uzaklığının açı cinsinden değerine de boylam denir.
- Başlangıç meridyeninin İngiltere'nin Londra kenti yakınındaki Greenwich Gözlemevi üzerinden geçtiği kabul edilmektedir.

- 180° doğuda 180° batıda olmak üzere 360 meridyen yayı vardır.
- İki meridyen arası mesafe sadece Ekvator'da 111 km'dir.
- Kutuplara gidildikçe Dünya'nın şekline dolaylı olarak bu mesafe daralır. Bütün meridyenler kutupta birleşir.
- Bir meridyenin tam karşısından geçen meridyene antimeridyen denir.

TÜRKİYE’NİN COĞRAFI BÖLGELERİ

BÖLÜM 8

BÖLGELERİN SINIFLANDIRILMASI

- Yeryüzü doğal, beşeri ve ekonomik etkinlikler bakımından kendi içerisinde benzerlik gösteren, ortak özellikleri bulunan, ancak çevresine göre farklılıklar gösteren alanlara ayrılmıştır. Bu alanlara bölge adı verilir.
- Yeryüzünü oluşturan bu bölgelerin diğerlerinden ayrılabilmesi için bir ya da birkaç yönden ortak özelliklere sahip olması gerekir.
- Bölgeleri oluşturan özellikler; doğal (fiziki), beşeri, ekonomik ve işlevsel özelliklerdir.

Coğrafi Bölgeleri Oluşturan Etmenler		
Doğal Etmenler	Beşeri Etmenler	Ekonomik Etmenler
• Yer Şekilleri • İklim • Bitki örtüsü	• Nüfus • Yerleşme	• Tarım ve Hayvancılık • Sanayi ve Madencilik • Ticaret • Turizm

ÜLKEMİZDEKİ BÖLGESEL KALKINMA PROJELERİ

GAP (Güneydoğu Anadolu Projesi)

- Adıyaman, Batman, Şanlıurfa, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt ve Şırnak illerini kapsayan bu proje ile sosyal istikrar, ekonomik büyüme ve millî kalkınma amaçlanmaktadır.
- GAP’la birlikte ekonomik değeri yüksek tarımsal ürünlerin üretimi artmış, mercimek üretiminde ise gerileme olmuştur.

DAP (Doğu Anadolu Projesi)

- Malatya, Elazığ, Tunceli, Erzincan, Bingöl, Erzurum, Muş, Bitlis, Ardahan, Kars, Iğdır, Ağrı, Van, Hakkari ve Sivas olmak üzere toplamda 15 ili kapsamaktadır.
- Tarım ve hayvancılığa dayanan ekonomiyi geliştirmek, bölgenin sosyal ve kültürel açıdan kalkınmasını sağlamak amaçlanmıştır.

NOT

- Sivas İç Anadolu Bölgesi’nde olmasına rağmen DAP kapsamındadır.

Yeşilirmak Havzası Gelişim Projesi (YHGP)

- Proje; Amasya, Tokat, Çorum ve Samsun illerini kapsamaktadır.
- Proje ile havzada akım düzensizliğinden kaynaklanan taşkın, erozyon, su ve çevre kirliliği sorunlarının çözülmesi planlanmaktadır.
- Düzenli şehirleşme ve sanayileşme, tarım-sanayi entegrasyonunu sağlama, hayvan soylarının ıslahı ile hayvancılığı geliştirme de projenin diğer amaçlarındandır.

KOP (Konya Ovası Projesi)

- Bir sulama projesidir.
- Aksaray, Karaman, Konya, Niğde, Nevşehir, Yozgat, Kırık-kale ve Kırşehir illerini kapsamaktadır.
- Obruklar Konya çevresinde tarım arazilerine zarar verdiği için Göksu Nehri’nin suları mavi tünel ile tarım arazilerine yönlendirilmiştir.

DOKAP (Doğu Karadeniz Projesi)

- Artvin, Bayburt, Amasya, Çorum, Samsun, Tokat, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize ve Trabzon illerini kapsayan proje ile işsizliğin önüne geçip göçü önlemek, bölge içi farklılıkları en aza indirmek, kıyı kesimde ürün çeşitliliğini artırmak ve turizm faaliyetlerini geliştirmek amaçlanmıştır.

ZBK (Zonguldak - Bartın - Karabük)

- Projenin amacı özel sektöre yeni yatırım alanları açmak, uzun ve orta vadeli bölgesel gelişme planı hazırlamaktır.
- Kömür işletmelerinin kapatılmasını engellemek için çeşitli tedbirler almak, Karabük Demir-Çelik işletmelerini modernize etmek, organize sanayi bölgeleri kurmak, seracılığı, meyveciliği ve besiciliği desteklemek de projenin amaçlarındandır.

NOT

- Samsun, Çorum, Amasya ve Tokat DOKAP ve YHGP projelerinin her ikisinde de yer alırlar.

Kıbrıs Su Temini Projesi

- Anamur’daki Dragon Çayı’nın suyu üzerine yapılan Alaköprü Barajı ile tutulup toplam 100 km boru ile Kıbrıs’ta yapılan Geçitköy Barajı’na taşınmaktadır.

TEST

1

SORULAR

TÜRKİYE'NİN COĞRAFİ BÖLGELERİ

1.

- I. Sulama koşulları
- II. Yağış rejimi
- III. Ovaların çokluğu
- IV. Kırılmaların çokluğu

Yukarıdakilerden hangileri Ege Bölgesi'nde endüstri bitkilerinin yetiştirilmesinde önem taşır?

- A) Yalnız III   B) II ve III   C) I ve III
D) I ve II   E) III ve IV

2.

Üretim Alanı	Üretim Yüzdesi
Akdeniz Bölgesi	%85
Ege Bölgesi	%14
Doğu Karadeniz Bölümü	%1

Yukarıda bölgelere göre yetiştirilme oranı verilen tarım ürünü aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Pamuk   B) Zeytin   C) Narenciye
D) İncir   E) Ayçiçeği

3. İç Anadolu Bölgesi'nde buğday tarımı Doğu Anadolu Bölgesi'ne göre oldukça yaygındır.

Bu durumun temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Denize uzaklık
B) Sulama olanakları
C) Toprak türü
D) Sıcaklık değerleri
E) Yağış miktarı

4. Türkiye'de nadasın en az olduğu bölge Karadeniz Bölgesi'dir.

Bunun nedeni;

- I. Yağışların bol ve düzenli olması
- II. Deniz etkisinin iç kesimlere sokulmaması
- III. Makinalı tarım yaygın olmaması

yukarıda verilenlerden hangisiyle ilgilidir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) II ve III

5.

- I. Linyit
- II. Petrol
- III. Jeotermal enerji
- IV. Fosfat
- V. Krom

Yukarıdaki verilenlerden hangilerinde Güneydoğu Anadolu Bölgesi rezerv bakımından ilk sırada yer alır?

- A) I ve II   B) II ve III   C) II ve IV
D) III ve V   E) I ve V

6. Aşağıdakilerden hangisi Akdeniz Bölgesi'nin özelliklerinden biri değildir?

- A) Deniz turizmi bakımından oldukça gelişmiştir.
B) Kış sıcaklık ortalamalarının en yüksek olduğu bölgedir.
C) Aynı tarladan yılda birkaç kez ürün almaya elverişlidir.
D) En fazla yağış kış aylarında düşer.
E) Yaz sıcaklıklarının en yüksek değerlere ulaştığı bölgedir.

7. Körfez; denizin kara dışına çıkarak oluşturduğu, göle benzer ancak dar bir boğazda, denize açılan su çıkıntısıdır.

Aşağıdakilerden hangisi Akdeniz'de yer alır?

- A) Çandarlı Körfezi
B) Güllük Körfezi
C) Fethiye Körfezi
D) Erdek Körfezi
E) Saros Körfezi

VATANDAŞLIK

SOSYAL HAYATI DÜZENLEYEN KURALLAR

- Toplumu oluşturan bireylerin uymak zorunda oldukları ödev ve kullanacakları yetkileri belirten kurallara sosyal hayatı düzenleyen kurallar adı verilir. Sosyal hayatı düzenleyen kuralların hepsi genel, sürekli ve yaptırımlı kurallardır.

DİN KURALLARI

- İnsanın inançlarıyla ilgili ilişkilerini düzenleyen kurallardır. Din kurallarının yaptırımı manevidir. Uhrevi ve dünyevi kurallar olarak ikiye ayrılır.
  - **Örneğin;** namaz kılmak, zekât vermek gibi.

GÖRGÜ KURALLARI

- İnsanların, diğer insanlarla birlikte olduklarında göstermeleri gereken davranışlardır. Görgü kurallarının yaptırımı manevidir.
  - **Örneğin;** oturma, yeme, içme, giyinme adabı gibi.

AHLAK KURALLARI

- Bireylerin kendilerine ve topluma karşı nasıl davranmaları gerektiğini belirten kurallardır. Ahlak kuralları yazısız kurallardır. Ahlak kurallarının yaptırımı manevidir. Subjektif ve objektif ahlak kuralları olarak ikiye ayrılır.
  - **Örneğin;** dürüst olmak, yalan söylememek gibi.

HUKUKUN TÜRLERİ

Pozitif Hukuk (Müspet Hukuk): Bir ülkede, belli bir dönemde yürürlükte bulunan yazılı ve yazısız hukuk kurallarının tümüne pozitif (müspet) hukuk denir.

- **Örneğin;** Anayasa, kanun, örf ve adetler...

Doğal (Tabii) Hukuk: Belli bir yer ve zamanda uygulanan hukuka değil, adalet ve hakkaniyet anlayışına göre olması gereken ideal hukuk kurallarına doğal hukuk denir.

Mevzu Hukuk (Mevzuat): Bir ülkede yetkili bir makam tarafından konulan ve yürürlükte bulunan yazılı hukuk kurallarının tümüne mevzu hukuk denir.

- **Örneğin;** Anayasa, kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, yönetmelik ve içtihadı birleştirme kararları

Tarihi Hukuk: Yürürlükte olmayan, yürürlükten kaldırılmış hukuk türüne tarihi hukuk denir.

- **Örneğin;** 1921 Anayasası

HUKUK KURALLARININ ÇEŞİTLERİ

Emredici (Amir) Hukuk Kuralları: Tarafların kesinlikle uymak zorunda oldukları, ortadan kaldıramadıkları ve aksine bir hukuksal işlem yapılması mümkün olmayan kurallardır. Bu kurallara aykırı davranan kişilere hukukun yaptırım türleri uygulanır.

- **Örneğin;** bir kimsenin aynı anda iki yerleşim yeri olamaz.

Tamamlayıcı Hukuk Kuralları: Kişilerin kendi iradeleriyle yaptıkları sözleşmede bıraktıkları hususları tamamlayan kurallardır.

- **Örneğin;** bir borç ilişkisinde faiz oranını taraflar kendi aralarında belirleyebilir. Böyle bir belirleme yapılmamışsa faiz oranı kanunlara göre yapılır.

Tanımlayıcı Hukuk Kuralları: Bir hukuki kavramın ne anlam ifade ettiğini açıklayan kurallardır.

- **Örneğin;** TTK madde 12'ye göre tacirin tanımı şöyle yapılmıştır; "Bir ticari işletmeyi, kısmen de olsa, kendi adına işleten kişiye tacir denir."

Yorumlayıcı Hukuk Kuralları: Taraflarca düzenlenmiş, ancak değişik anlamlara gelebilecek olan bir ifadenin hangi anlamda anlaşılması gerektiğini ifade eden kurallardır.

- **Örneğin;** taraflar arasında yapılan bir sözleşmede ücretin ayın ortasında ödeneceği belirtilmişse Borçlar Kanunu madde 91'e göre "ayın ortası" ifadesinden ayın 15. günü anlaşılır.

HUKUK KURALLARI

- Devlet gücüyle desteklenen, kişilerin toplum içindeki davranışlarını düzenleyen, uyulması zorunlu yazılı ve yazısız kurallardır.
- Hukuk kurallarının yaptırımı ile diğer kuralların yaptırımları arasındaki en önemli fark, hukuk kurallarının yaptırımı devlet gücüyle desteklendiği için maddidir.
  - **Örneğin;** suç işleyen bir kişi hapis cezasına çarptırılır.

Hukuk Kurallarının Amacı

- Toplumsal barışı, adaleti ve hukuksal güvenliği sağlamaktır.
- Düzeni korumak ve yeni gelişmelere cevap vermektir.

Hukuk Kurallarının Özellikleri

- Hukuk kuralları soyuttur, geneldir, sürekli, objektiftir.
- Hukuk kuralları yaptırıma dayalıdır ve kişilik dışıdır.

8. Kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin uygulanmasına ilişkin ayrıntıları gösteren metinlere ne ad verilir?

- A) Emir
- B) Yönetmelik
- C) Anayasa
- D) Genelge
- E) Doktrin

9. Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, haksız bir saldırıyı o anda hâl ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillere ne ad verilir?

- A) Meşru müdafaa
- B) Zaruret hali
- C) Kuvvet kullanma
- D) Hukuki işlem
- E) Hukuki fiil

10. Kamu düzenine ve ahlaka aykırı bulunan veya esaslı koşulları bulunmayan hukuki işlem mutlak butlanla sakattır.

Aşağıda belirtilen hâllerden hangisinde evlenme mutlak butlanla sakat sayılmaz?

- A) Eşlerden birinin evlenme sırasında evli bulunması
- B) Eşlerden birinin evlenme sırasında sürekli bir sebeple ayırt etme gücünden yoksun bulunması
- C) Eşlerden birinde evlenmeye engel olacak derecede akıl hastalığı bulunması
- D) Eşler arasında evlenmeye engel olacak derecede hısımlığın bulunması
- E) Eşlerden biri evlenmeyi hiç istemediği veya evlendiği kişiyle evlenmeyi düşünmediği hâlde yanılarak bu evlenmeye razı olması

11. Ayşe'nin, yeğeni Ahmet ile olan hısımlık ilişkisi hangi seçenekte doğru belirtilmiştir?

- A) İkinci dereceden yan soy hısımlığı
- B) İkinci dereceden alt soy hısımlığı
- C) Üçüncü dereceden yan soy hısımlığı
- D) Üçüncü dereceden alt soy hısımlığı
- E) Dördüncü dereceden yan soy hısımlığı

12. Adaletin en iyi ve en mükemmel şekliyle işlemlerini hedefleyen, devleti bağlamayan ancak devletin pozitif hukuk yapmasında yol gösterici olan ve olması istenen en mükemmel hukuk aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Negatif hukuk
- B) Tarihi hukuk
- C) İdeal hukuk
- D) Mevzu hukuk
- E) Objektif hukuk

13. Ayırt etme gücüne sahip küçükler ile ayırt etme gücüne sahip kısıtlılar fiil ehliyeti açısından aşağıdakilerden hangisinin kapsamına girer?

- A) Sınırlı ehliyetsizler
- B) Tam ehliyetsizler
- C) Sınırlı ehliyetliler
- D) Tam ehliyetliler
- E) Kısıtlı ehliyetliler

14. Bir kişinin haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kuralına uygun hareket etmesi ile haklarını açıkça kötüye kullanamamasını ifade eden hukuk terimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Eşitlik
- B) Genellik
- C) Özerklik
- D) Subjektif iyi niyet
- E) Objektif iyi niyet

CUMHURBAŞKANI

CUMHURBAŞKANLIĞINA ADAYLIK

- Cumhurbaşkanı 40 yaşını doldurmuş, yükseköğrenim yapmış, milletvekili seçilme yeterliliğine sahip Türk vatandaşları arasından, doğrudan halk tarafından seçilir.
- Cumhurbaşkanının görev süresi 5 yıldır; bir kimse, en fazla iki defa Cumhurbaşkanı seçilebilir.
- Ancak Cumhurbaşkanının ikinci döneminde Meclis tarafından seçimlerin yenilenmesine karar verilmesi halinde Cumhurbaşkanı bir defa daha aday olabilir.
- Cumhurbaşkanlığına; siyasi parti grupları, en son yapılan genel seçimlerde toplam geçerli oyların tek başına veya birlikte en az yüzde beşini almış olan siyasi partiler ile en az yüz bin seçmen aday gösterebilir.
- Her siyasi parti veya parti grubu ancak bir aday için başvuruda bulunabilecektir.
- Bir kişiyi birden fazla siyasi parti grubu veya siyasi parti aday gösterebilir.
- Cumhurbaşkanlığına aday gösterilmek kişinin yazılı muvafakatına bağlıdır.

NOT

- Bir kimse hem milletvekilliğine hem de Cumhurbaşkanlığına aday olamaz, aday gösterilemez.
- Cumhurbaşkanı seçilen milletvekilinin TBMM üyeliği sona erer ancak varsa parti ile ilişkisi kesilmez.

CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMİ

- Cumhurbaşkanlığı seçimi en çok 2 turda genel oyla yapılır.
- 1. turda geçerli oyların **salt çoğunluğunu** alan aday, Cumhurbaşkanı seçilir.
- Bu turda oylamada çoğunluk sağlanamazsa bu oylamayı izleyen **ikinci pazar günü** 2. tur için oylama yapılır.
- 2. turda, 1. turda en çok oy almış iki aday katılır ve geçerli oyların çoğunluğunu alan aday, Cumhurbaşkanı seçilir.
- 2. tura katılmaya hak kazanan adaylardan birinin ölümü veya herhangi bir sebeple seçime katılamaması halinde; ikinci oylama, boşalan adaylığın birinci oylamadaki sıraya göre ikame edilmesi suretiyle yapılır.
- **Örneğin;** birinci oylamadaki aday sıralamasında 2. adayın ölmesiyle 3. aday ölen adayın yerini alır. Yani 3. aday artık 2. adaydır.
- 2. turda tek adayın kalması halinde bu oylama referandum şeklinde yapılır. Aday, geçerli oyların **salt çoğunluğunu** aldığı takdirde cumhurbaşkanı seçilir.
- Oylamada adayın geçerli oyların çoğunluğunu alamaması halinde kesin sonuçların ilanından sonra gelen **45. günü takip eden ilk pazar günü** sadece Cumhurbaşkanı seçimi yapılır.
- Cumhurbaşkanlığı seçimi, bir önceki seçim tarihinden itibaren **5 yılın dolmasından önceki son pazar günü** yapılır.

CUMHURBAŞKANININ GÖREV VE YETKİLERİ

- Cumhurbaşkanı devletin başıdır, yürütme yetkisi Cumhurbaşkanı'na aittir.
- Cumhurbaşkanı, devlet başkanı sıfatıyla Türkiye Cumhuriyeti'ni ve Türk milletinin birliğini temsil eder; anayasanın uygulanmasını, devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını temin eder.
- Gerekli gördüğü takdirde, yasama yılının ilk günü Türkiye Büyük Millet Meclisinde açılış konuşmasını yapar.
- Ülkenin iç ve dış siyaseti hakkında Meclise mesaj verir.
- Kanunları yayımlar. Kanunları tekrar görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderir.
- Kanunların, Türkiye Büyük Millet Meclisi iç tüzüğünün tümünün veya belirli hükümlerinin anayasaya şekil veya esas bakımından aykırı oldukları gerekçesiyle Anayasa Mahkemesine iptal davası açar.
- Cumhurbaşkanı yardımcılarını atar ve görevlerine son verir.
- Üst kademe kamu yöneticilerini atar, görevlerine son verir ve bunların atanmalarına ilişkin usul ve esasları Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenler.
- Yabancı devletlere Türkiye Cumhuriyeti'nin temsilcilerini gönderir, Türkiye Cumhuriyeti'ne gönderilecek yabancı devlet temsilcilerini kabul eder.
- Milletlerarası antlaşmaları onaylar ve yayımlar.
- Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunları gerekli gördüğü takdirde halk oyuna sunar.

TEST

1

SORULAR

YÜRÜTME

1. 1982 Anayasası'na göre yürütme yetkisi ve görevi aşağıdakilerden hangisine verilmiştir?

- A) Cumhurbaşkanı
- B) Bakanlar
- C) TBMM başkanı
- D) TBMM
- E) Cumhurbaşkanı yardımcısı

2. 1982 Anayasası'na göre Cumhurbaşkanı seçimlerinde ikinci oylamaya tek adayın kalması halinde aşağıdaki uygulamalardan hangisine başvurulur?

- A) Oylama TBMM'de yapılır ve aday TBMM üye tamsayısının 3/5'inin oyunu aldığı takdirde Cumhurbaşkanı olur.
- B) Cumhurbaşkanı seçimi yenilenir.
- C) İkinci oylamaya kalan aday doğrudan Cumhurbaşkanı olur.
- D) 45 günlük bir sürede Cumhurbaşkanlığına aday ikinci bir kişinin başvurusu beklenir, aksi takdirde Cumhurbaşkanlığı seçimi yenilenir.
- E) Oylama referandum şeklinde yapılır, aday geçerli oyların salt çoğunluğunu aldığı takdirde Cumhurbaşkanı olur; aksi takdirde sadece Cumhurbaşkanı seçimi yenilenir.

3. 1982 Anayasası'na göre olağan dönemde çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin amacı, kapsamı ve nitelikleri ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi söylenemez?

- A) Yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhurbaşkanı tarafından çıkarılır.
- B) Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz.
- C) Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile kanunlarda farklı hükümler bulunması halinde kanun hükümleri uygulanır.
- D) Kişi hak ve ödevleri Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenemez.
- E) Cumhurbaşkanlığı kararnamesinde siyasi hak ve ödevlerle ilgili düzenlemeler yer alabilir.

4. 1982 Anayasası'na göre Cumhurbaşkanı yardımcısı ile ilgili aşağıda verilen ifadelerin hangisinde bir bilgi yanlış vardır?

- A) Cumhurbaşkanının geçici olarak görevinden ayrılması hallerinde Cumhurbaşkanına ait yetkileri kullanır.
- B) Milletvekili olma zorunluluğu vardır.
- C) Yasama dokunulmazlığından yararlanır.
- D) Yüce Divanda, bu göreve seçilmeye engel bir suçtan mahkûm edilenlerin görevi sona erer.
- E) Cumhurbaşkanı tarafından atanır ve görevden alınır.

5. 1982 Anayasası'na göre Cumhurbaşkanlığı makamının herhangi bir sebeple boşalması halinde Cumhurbaşkanı'nın, yenisi seçilinceye kadar aşağıdakilerden hangisi vekâlet eder?

- A) Adalet Bakanı
- B) TBMM Başkanı
- C) Cumhurbaşkanı Yardımcısı
- D) Anayasa Mahkemesi Başkanı
- E) En yaşlı milletvekili

6. 1982 Anayasası'na göre aşağıdakilerden hangisi Cumhurbaşkanı'nın görevlerinden biri değildir?

- A) Üst kademe kamu yöneticilerini atamak
- B) Bakanları atamak
- C) Yabancı devletlere Türkiye Cumhuriyeti'nin temsilcilerini göndermek
- D) Kanunları yayımlamak
- E) Genel af ilan etmek

7. 1982 Anayasası'na göre Cumhurbaşkanı'nın görev süresiyle ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi doğrudur?

- A) Bir kez ve 7 yıllığına seçilir.
- B) En çok bir kez ve 5 yıllığına seçilir.
- C) En çok iki kez ve 5 yıllığına seçilir.
- D) En çok üç kez ve 5 yıllığına seçilir.
- E) En az iki kez 5 yıllığına seçilir.

DÜNYANIN KİMLİĞİ

- İspanyol gribi ya da İspanyol nezlesi, 1918 - 1920 yılları arasında H1N1 virüsünün ölümcül bir alt türünün yol açtığı grip salgınıdır.
- Dünya üzerindeki en büyük ada; Kuzey Buz Denizi'nde, dünyanın en kuzeyinde bulunan kara parçasındaki Grönland adasıdır. Grönland; Atlas Okyanusu'nun kuzeyinde, Kuzey Kutbu'ndaki en büyük buz örtüsüyle kaplı, Danimarka'ya bağlı özerk bölgedir.
- Dünyadaki en büyük çöl Büyük Sahra Çölü'dür. Afrika'nın kuzeyinde, kıtanın ortası ile kuzeyini ayıran dev bir çöldür. Atlas Okyanusu kıyılarından Kızıldeniz kıyılarına kadar uzanır. Cezayir, Çad, Mısır, Libya, Fas, Moritanya, Mali, Nijer, Sudan, Tunus ve Batı Sahra ülkelerini içine alır.
- Sulamaya yönelik dünyanın en uzun kanalı Türkmenistan'da bulunan Karakum Kanalı'dır.
- Dünya üzerindeki en derin göl Rusya'daki Baykal Gölü'dür. Derinliği 1637 metredir. Sibirya'nın güneyinde bulunan göl, "Sibirya'nın Mavi Gözü" diye adlandırılır.
- Dünyanın en uzun akarsuyu Nil Nehri'dir.
  - Victoria Gölü'nde çıkar ve Akdeniz'e dökülür. Nil; Tanganyika, Uganda, Sudan'dan geçtikten sonra Bahrelgazal Nehri'yle birleşir ve Beyaz Nil adını alır.
  - Hartum'da Mavi Nil denilen kolla birleşir, 250 metrelik çağlayanlarla Mısır topraklarına dökülür.
  - Mısır'ı baştan başa geçerek Kahire'den sonra birçok ufak kollara ayrılır, ana kolu Dimyat yakınlarında, geniş bir çatal ağızla Akdeniz'e ulaşır.
- Dünyadaki en yüksek çağlayan Venezuela'daki Angel Çağlayanı'dır. Venezuela'nın Canaima Ulusal Parkı içinde yer alır.
- Yeryüzünün en derin yeri Mariana Çukuru'dur. En derin noktası yaklaşık 10.994 metredir. Uzunluğu 2.542, genişliği ise 69 kilometredir.
- Taşıdığı su bakımından dünyanın en büyük akarsuyu Amazon Nehri'dir. Peru'daki And Dağları'nın doruklarından doğarak doğuya doğru bir seyir izleyip Atlas Okyanusu'na dökülür.
- Dünyadaki en büyük körfez Meksika Körfezi'dir.
- Denize sınır uzunluğu en fazla olan ülke Kanada'dır.
- Dünya'da en çok ülke ile sınır komşusu olan ülke Çin'dir.
- Dünyanın en sıcak yeri Libya'da El Aziziya'dır. En yüksek sıcaklık 58°C'dir. Dünyanın en soğuk yeri Antarktika'da Vostok'tur. En düşük sıcaklık -89°C'dir.

- Dünyadaki en büyük su nakil projesi Libya'daki Yapay Nehir Projesi'dir. Yapay Nehir Projesi ile güneydeki çöl alanlarında yer alan yer altı suları sulama yapmak amacıyla kuzeyde yer alan sahil kesimlerindeki tarımsal alanlara taşınacaktır.
- Lut Gölü dünyanın deniz yüzeyinden en alçaktaki noktasıdır. Arabistan Yarımadası'nda Ürdün ile İsrail arasında bulunur ve "Bahr-i Lût" veya "Ölü Deniz" olarak da adlandırılır.
- Dünyanın en tuzlu gölü Antarktika'daki Don Juan Gölü'dür.
- Dünya üzerinde orman alanının en fazla olduğu ülke Rusya'dır.
- Dünyanın en tuzlu denizi Kızıldeniz'dir.
- Dünyanın en yüksek noktası Everest Tepesi'dir. Bu tepe, Himalayalar Dağ kuşağında olup Nepal ile Tibet'i ayıran sınırı çizer.
- Dünyanın en büyük mağarası Carlsbad Mağarası'dır. Bu mağara New Mexico'da yer alır.
- Dünyanın en derin mağarası Krubera Mağarası'dır. Gürcistan'ın kuzeybatısında, Batı Kafkasya'da, Karadeniz kıyısında bulunan Abhazya Cumhuriyeti'nin Gagra ilçesi yakınlarındadır.
- Dünyanın en büyük gölü Hazar Denizi'dir.
- Dünyanın en kalabalık ülkesi Çin'dir. Çin'i sırasıyla Hindistan, ABD ve Endonezya izlemektedir.
- Dünyanın en uzun sıradağları And Dağları'dır.
- Dünya üzerindeki en kurak yer Şili'de bulunan Atacama Çölü'dür.
- Dünyadaki en büyük uçurum Thor Dağı'nda yer alır. Bu dağ Kanada'dadır.
- Dünyadaki en kalabalık şehir, Japonya'nın Tokyo şehridir.
- Dünyanın en yüksek barajı Nurek Barajı'dır. Nurek Barajı, Tacikistan'da Vahş Nehri'nin Afganistan sınırına yakın bölümü üzerinde kurulu olan toprak/kaya dolgu tipinde barajdır.
- Dünyadaki en yağışlı yer, Hindistan'ın kuzeydoğusundaki Mawsynram bölgesidir.
- Thames Tüneli, Londra'yı iki parçaya ayıran Thames Nehri'nin tam altından geçiyor. Hizmete açıldıktan sonra 20 yıl boyunca yayalara ve at arabalarına hizmet veren 396 metre uzunluğundaki tünelin, 1863'te içine demir yolu döşenmesiyle birlikte "dünyanın en eski metrosu" ünvanını almıştır.
- Manş Tüneli, İngiltere ile Fransa'yı Manş Denizi altından birbirine bağlar. "Su altındaki en uzun tünel" ünvanına sahiptir.
- Dünyanın en büyük ormanı Amazon yağmur ormanlarıdır. Ormanların %60'ı Brezilya, %13'ü Peru sınırları içerisinde.
- Dünyanın en büyük bataklığı Pantanal Bataklığı'dır. Brezilya'da yer alır.

TEST 1

SORULAR

GENEL KÜLTÜR

1. Anadolu uygarlığında, aşağıdakilerden hangisi bir tıp merkezi olarak kabul edilmiştir?

- A) Efes B) Bergama C) Perge
D) Milet E) Halikarnas

2. Türkiye’de en çok baraj hangi bölgemizde bulunmaktadır?

- A) Doğu Anadolu Bölgesi
B) Karadeniz Bölgesi
C) İç Anadolu Bölgesi
D) Akdeniz Bölgesi
E) Ege Bölgesi

3. Türkiye’nin ilk Nobel Edebiyat Ödülünü kazanan yazar aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ferit Edgü
B) Adalet Ağaoğlu
C) Orhan Kemal
D) Yaşar Kemal
E) Orhan Pamuk

4. Dünyanın en kalabalık şehri aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Şanghay B) Pekin C) New York
D) Tokyo E) Delhi

5. Aşağıdakilerden hangisi “Dünyanın Yeni 7 Harikası” arasında yer almaz?

- A) Tac Mahal B) Çin Seddi C) Lofoten Adası
D) Kolezyum E) Petra Antik Kenti

6. Modern matematiğin kurucusu olan modern felsefenin babası olarak bilinen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hipokrat B) Sokrates C) Galile
D) Descartes E) Aristoteles

7. Edebiyat tarihinin ilk yerli romanı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Telemak B) Karabibik C) Eylül
D) İntibah E) Cezmi

8. Türkiye’nin yüz ölçümü bakımından en büyük ve en küçük ili aşağıdakilerden hangisinde bir arada verilmiştir?

- A) Konya – Yalova
B) Konya – Kilis
C) Sivas – Bayburt
D) Konya – Bartın
E) Ankara – Düzce

9. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye’nin UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesi’nde yer almaz?

- A) Efes Antik Kenti
B) Bergama Antik Kenti
C) Selimiye Camii ve Külliyesi
D) İhlara Vadisi
E) Arslantepe Höyüğü

10. BBC’nin düzenlediği ve dünyanın farklı coğrafyalarında yaşayan 177 film eleştirmeninin oy kullandığı “21. Yüzyılın 100 Harika Film” listesinde tek Türk filmi olarak yer alan ve Cannes Film Festivalinde Büyük Jüri Ödülü’ne layık görülen “Bir Zamanlar Anadolu’da” filminin yönetmeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Nuri Bilge Ceylan
B) Derviş Zaim
C) Semih Kaplanoğlu
D) Metin Erksan
E) Ertem Eğilmez

Dijital Eğitim Platformu (www.datakpss.com)

Bu kitabı alan her aday, www.datakpss.com dijital eğitim platformunu ücretsiz kullanabilir.

www.datakpss.com adresine üye olduktan sonra "Aktivasyon kodu gir" kısmına kitapta yer alan aktivasyon kodunu girerek aktive edebilir.*

Bu aktivasyon ile;

- 10 Deneme sınavı,
- 1001 Soru çözme,
- Yapay zekâ destekli istatistiksel raporlar alma

gibi birçok özelliğe sahip olacaktır.

Whatsap: 0 (542) 262 03 37

* Kullanım süresi 1 yıldır.

